

حقوق تجارت

سهام استقراضی دولتی معمولاً بمواعد طولانی یا اساساً بدون حق استرداد اصل مبلغ صادر میشود که دارندگان همیشه از منافع آن استفاده کنند.

در این موارد توجه باید داشت که مسئولیت سهام مزبور از حیث اصل و منفعت بعهده اشخاص حقوقی است که سهام بنفع آنها صادر شده است نه بعهده کسانی که دارای اجازه صدور بوده یا وسیله انتشار آن میباشند مگر آنکه صادر کنندگان یا انتشار دهنده‌گان علاوه بر اعمال مزبور استرداد اصل و منفعت را شخصاً ضمانت کرده باشند که در اینصورت باعتبار ضمانت تجارتمی که در این قبیل موارد بعمل میآید مسئولیت متوجه آنها نیز خواهد بود.

سهام استقراضی مانند سایر سهام شرکت از حیث ارزش متساوی است ولی تابع مقررات مربوطه بسهام شرکت های سهامی نیست زیرا چنانچه مذکور افتاد لفظ سهم بطور استعاره باین قبیل اوراق اطلاق شده است.

فروش این قبیل اسناد تضمینی نازلتر از قیمت اسمی آن جایز است یعنی شرکت میتواند سهام مزبور را بقتزیل بفروشد و اغلب این قبیل سهام بهمین کیفیت بفروش میرسد که موجب تشویق خریداران گردد مثلاً شرکت میتواند سهم استقراضی هزار ریالی را به نهد و پنجاه ریال بفروشد عمل مزبور نسبت بسایر سهام شرکت چون نتیجه مؤثر در سرمایه است جایز نخواهد بود.

اوراق استقراضی بطوری که اشاره شد اسنادی است حاکی از دین شرکت که تأمین و وثیقه در مقابل آن سپرده شده است و ممکن است هر یک ورقه قیمت و ارزش خاصی داشته باشد و هیچ ضرورتی ندارد که اوراق مزبور مانند

سهام از حیث قیمت اسمی بایکدیگر مساوی باشد ولی معمولاً از نقطه نظر سهولت اوراق مزبور بقیمت های متساوی منتشر میگردد و در هر صورت اوراق هر طبقه و ردیف از حیث مزایا و وثیقه بایکدیگر مساوی و در تأدیه اصل و فرع تقدم و تأخری بایکدیگر ندارد.

ورقه استقراضی در واقع قرارداد مستقلى است بین شرکت و قرض دهنده و نوعاً هرگونه شرایطی که مقتضی باشد طرفین میتوانند در ورقه مزبور قید کنند لکن در عمل شرایط لازمه از طرف شرکت پیشنهاد میشود و قرض دهنده با تسلیم بشرايط مزبور بشركت قرض میدهد - شرایط مذکور بین طرفین و قائم مقام قانونی آنها نافذ و در هر ردیف و طبقه از اوراق استقراضی متحد و موماً در ظاهر هر ورقه چاپ میشود.

اوراق استقراضی با قرضه با وثیقه معمولی در نکات اساسی فرقی ندارد منتهای مراتب در قرضه معمولی شرکت و وجه لازمه را معمولاً از یک نفر قرض میکند در صورتی که اوراق با وثیقه وسیله استقراضی از نفرات متعددی است بدینیهی است در صورتیکه مقدار قرضه کم باشد یکی دو نفر میتوانند آنرا تهیه نمایند ولی در صورتی که مبالغ هنگفتی مورد احتیاج باشد اغلب تهیه آن بوسیله یکی دو نفر غیر مقدور و باین مناسبت عده زیادی در جمع آوری آن مساعدت و هر یک مقدار کمی بشركت قرض داده و در مقابل سندی بنام ورقه استقراضی از طرف شرکت دریافت میدارد

هر ردیف و هر طبقه از اوراق استقراضی دارای وثیقه کلی خاص است که حق دارنده هر یک از اوراق در کل آن منتشر است منتهی بنسبت قرضه یعنی بنسبت قیمت اسمی ورقه استقراضی مثلاً در مورد قرضه يك مليون ریال

صدور اوراق استقراضی با وثیقه غیر منقول خالی از اشکال نخواهد بود زیرا بر حسب مستفاد از مقررات مربوطه ثبتی هر ورقه استقراضی که در واقف معامله علیحده است از لحاظ تأثیر قانونی محتاج ثبت خواهد بود و تجزیه اموال برای شرکت باین کیفیت غیر مقدور و در عمل بسی دشوار بلکه از ممتنع است.

لذا برای رعایت مقررات قانون مدنی و ثبتی و احتراز از اشکالات دیگری که ممکن است پیدا شود ناچار مستلزم مخارج زیاد برای شرکت بوده و قطعاً دست و پا گیر است ممکن است قرضه را بطور کلی باین کیفیت عملی نمود که مثلاً یک نفر (معمولاً شخص یا بانک یا مؤسسه معتبری) طرف قرارداد و اموال نزد او وثیقه گذارده و تأدیه وجوه قرضه را با شرایط لازمه بقسمت های معین موکول نمود و هر یک از اوراق استقراضی که شرایط کلی قرضه در ظهر آن مندرج است مصرف هر یک از قسمتهای مزبور قرار داد.

اوراق استقراضی که بکیفیت فوق تنظیم شده بمرتهن داده میشود و در مقابل ثمن آن اخذ میگردد در این مورد مرتهن میتواند اوراق مزبور را با شخص انتقال بدهد و در صورتیکه مورد وثیقه غیر منقول باشد انتقال اوراق باید جریان ثبتی را طی نماید یعنی رسمی باشد و الا منتقل الیه طلبکار عادی محسوب و در مورد وثیقه حقی نخواهد داشت.

نظر بر شرح مذکور مطابق مقررات کشوری در مواردی که مورد وثیقه غیر منقول است صدور اوراق استقراضی بی اسم برای شرکتهای تجارتی میسور نخواهد بود ولی در سایر موارد که انتقال سهام یا اوراق استقراضی بقبض و اقباض ممکن است و حق منتقل الیه در مورد وثیقه محفوظ است و احتیاجی بر رعایت تشریفات ثبتی نیست میتوان اسناد مزبور را مانند سهام بطور بی اسم و با اسم صادر کرد و همان تشریفات مربوطه بسهام درباره این قبیل اسناد نیز جاری ساخت

با وثیقه شرکت قیمت معین یا تمام اموال خود را بعنوان وثیقه یک میلیون ریال مزبور تخصیص میدهد و آنرا بطور مساوی از هزار نفر جمع آوری میکند یعنی از هر نفر هزار ریال دریافت میدارد؛ در این صورت هر یک از قرض دهندگان به نسبت هزار ریال در تمام مورد وثیقه ذی حق هستند پس اگر در چنین موردی شرکت قبل از تأدیه اصل و فرع اوراق استقراضی مزبور متوقف شود دارندگان این قبیل اوراق همه با یکدیگر مساوی و در یک ردیف میباشند و باید مورد وثیقه به نسبت قرضه شرکت بین آنها تقسیم شود.

مورد وثیقه بطوری که اشاره شد ممکن است قیمت خاصی از اموال یا کلیه اموال و دارائی شرکت اعم از منقول یا غیر منقول باشد ولی در هر صورت باید عین معین باشد

عمل قرضه هر چند برای امور تجاری و از طرف شرکت است ولی از حیث مقررات تابع اصول کلی مدنی است مضافاً باینکه با سکوت قانون تجارت رعایت مقررات ثبتی (۱) در موارد معاملات غیر منقول لازم میآید بنابراین

(۱) ماده ۴۶ ثبت اسناد اختیاری است مگر در موارد ذیل:

۱ - کلیه عقود و معاملات راجع بعین یا منافع املاکی که قبلاً در دفتر املاک ثبت شده
۲ - کلیه معاملات راجع بحقوقی که قبلاً در دفتر املاک ثبت شده است

ماده ۴۷ - در نقاطی که اداره ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی موجود بوده و وزارت عدلیه مقتضی بداند ثبت اسناد ذیل اجباری است:

۱ - کلیه عقود و معاملات راجعه بعین یا منافع اموال غیر منقول که در دفتر املاک ثبت نشده

۲ - صلح نامه و هبه نامه و شرکت نامه

ماده ۴۸ - سندی که مطابق مواد فوق باید ثبت

برسد و ثبت نرسیده در هیچیک از ادارات و محاکم پذیرفته نخواهد شد